

Aan: het bestuur van de VNG
t.a.v. mevrouw S. Dijkstra en mevrouw C. Dortmans

cc: IPO

Betreft: Reactie op uw propositie 'Samen cultuur borgen' dd januari 2024

De Raad van Twaalf pleit namens het culturele veld in onze provincies en samen met de provinciale erfgoedhuizen (OPEN) en de popkoepels verenigd in POPnl voor een wettelijk kader voor cultuur- en erfgoededucatie en -participatie voor iedereen. Alleen dan kan er, met oog voor de provinciale en lokale verschillen, door de overheidslagen heen een infrastructuur gebouwd worden die kansen biedt aan iedereen die aan cultuurbeoefening wil doen.

Geachte leden van het bestuur,

Graag complimenteren wij u met de recent verschenen propositie 'Samen cultuur borgen'. De Raad van Twaalf kan zich goed vinden in uw visie op het cultuurbeleid, waarin u pleit voor een veel meer gezamenlijke doelafstemming en herijking van taken tussen rijk, provincie en gemeenten. Uw analyses van het veld herkennen we goed en uw voorstellen voor verbeteringen vanuit het gemeentelijke beleid worden door ons toegejuicht.

Er is nog veel winst te behalen waar het gaat om een breed gedragen publieke verantwoordelijkheid voor cultuur en om goede spreiding van mogelijkheden en middelen voor cultuurdeelname.

Juist in deze tijd dat Nederlanders zich in toenemende mate zorgen maken over de polarisatie in de samenleving, is het van belang dat de verbindende kracht van cultuur iedereen bereikt. Deze opgave vraagt om de door u voorgestelde gezamenlijke inzet van rijk, provincies en gemeenten. Uw voornemen om samen met het rijk en de provincies een verkenning te doen naar de meerwaarde van een wettelijke grondslag om het recht op cultuurbeoefening en deelname te borgen, wordt door ons van harte ondersteund.

Toch kunnen we het niet laten een aantal aandachtspunten aan u mee te geven, waarbij we direct aanbieden om als provinciale steunfuncties met gemeenten mee te willen denken.

1. De VNG wil in elke gemeente laagdrempelige cultuurcentra met een goede verbinding met het onderwijs.

De afgelopen twaalf jaar zijn tientallen kunstencentra of muziekscholen failliet gegaan vanwege gemeentelijke bezuinigingen. Zzp-collectieven hebben voor het geven van lessen en cursussen een eigen regionale beroepspraktijk kunnen opzetten en marktpartijen, die vaak landelijk werken, bieden met succes kant en klare programma's aan het onderwijs.

Dat is wat marktwerking doet. Je verliest het inzicht in de kwaliteit en de lokale verankering van de cultuureducatie én je verliest een vaste culturele ontmoetingsplek.

De Raad van Twaalf onderschrijft het belang van lokale culturele organisaties en het borgen van cultuureducatie en -participatie per gemeente. Om de kwaliteit, diversiteit en toegankelijkheid hiervan te waarborgen, is het essentieel in regionaal verband samen te werken. Alleen dan kunnen gemeentelijke investering in relatie gebracht worden met (boven)regionale spelers en rijks- en private middelen genereren. Voor de kleinere plattelandsgemeenten waar een fysieke plek voor cultuureducatie en -participatie niet haalbaar is, speelt de provinciale steuninstelling een actieve, faciliterende en organiserende rol.

Graag bieden we als provinciale steunfuncties onze kennis en expertise aan om met gemeenten mee te denken over hoe de lokale culturele infrastructuur, met een moderne basisvoorziening voor cultuureducatie en amateurkunst, vorm kan krijgen. Eén of meerdere plekken waar alle inwoners zich thuis voelen, waar gemaakt, geluisterd, gekeken en geproduceerd kan worden. Creatieve plekken waar cultuurcoaches rondlopen die lokaal goed in verbinding staan met het lokale onderwijs en de zzp'ers uit de gemeente. En over hoe die lokale voorzieningen en netwerken via de provinciale ondersteuningsstructuur van de Raad van Twaalf optimaal gebruik kan maken van de kennis, netwerken en middelen op regionaal en landelijk niveau.

2. De VNG wil een eerlijke en realistische beloning voor cultuurprofessionals

De Raad van Twaalf is een groot pleitbezorger van het verbeteren van de arbeidsmarktpositie van culturele zzp'ers. Daarom hebben we meegedacht over de ontwikkeling van de tarieventool van Platform ACCT voor zzp'ers in de cultuureducatie en de amateurkunsten. Er zijn in onze sector relatief veel 'niet vergoede uren' (zoals reistijd tussen scholen, vergaderingen rondom repetities, voorbereidingen van lessen), waardoor de stap naar een echte realistische beloning in veel gevallen groot zal zijn. De provinciale steunfuncties denken graag met gemeenten mee over hoe de eerlijke tarieven kunnen worden verwerkt in de subsidies voor de amateurkunsten en cultuureducatie.

3. De VNG pleit voor integrale cultuurvisies

De Raad van Twaalf onderschrijft het belang van een integrale cultuurvisie. Dit geeft het grote voordeel dat de verbinding met het sociaal domein en bijvoorbeeld de omgevingsvisie van gemeenten een stuk makkelijker is. Dat had de sector zeker geholpen, toen de 'Brede Spuk' werd geïntroduceerd bij gemeenten. Vaak kwam de cultuursector pas aan tafel, wanneer de plannen al klaar waren. We delen dan ook zeker uw wens om beleidsontwikkeling integraler aan te vliegen. Een integrale cultuurvisie heeft echter ook een risico, namelijk dat de instrumentele waarde van cultuur wordt vergroot, ten opzichte van de artistieke waarde. De leden van de Raad van Twaalf adviseren gemeenten over het opstellen van eigenzinnig cultuurbeleid. En als de gesprekken met gemeentelijke ambtenaren teveel over 'cultuur als preventie' gaan, noemen we een citaat van de dichter Gerrit Komrij: "*Kunstenaars zijn zwanen, geen ezels die pakjes dragen*".

Kortom, een integrale cultuurvisie die aanzet tot langjarig gemeentelijk cultuurbeleid heeft een positief effect wanneer deze ook aanzet tot een beleid dat ingaat op de lokale identiteit en vraagstukken, en in eerste instantie uitgaat van cultuur als doel op zichzelf, naast de verbinding met andere maatschappelijke doelstellingen.

Tot slot geven we u in dit kader ook de overweging om in de komende beleidsperiode een aparte VNG commissie Cultuur samen te stellen. Nu is cultuur onderdeel van de commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs en gezien uw ambitie met deze propositie, zou deze overweging uw positie wel versterken.

4. Zonder basis geen top

Behalve de oproep voor een nationale visie op cultuurbeoefening, inclusief talentontwikkeling, wordt in de propositie bijzonder weinig aandacht gegeven aan het belang van gemeentelijk beleid om talenten te ontdekken en begeleiden. De mogelijkheden voor en kwaliteit van cultuureducatie, -participatie en talentontwikkeling zijn nauw met elkaar verbonden.

U adviseert om de minister van onderwijs verantwoordelijk te maken voor het cultuuronderwijs, wat op zich een logische gedachte is. Maar cultuureducatie zal altijd vanuit het ministerie van cultuur moeten worden gestimuleerd. Scholen hebben hun culturele omgeving nodig om het cultuuronderwijs op kwaliteit te brengen. Waarbij het cultuuronderwijs gebruik moet kunnen maken van zowel lokaal als landelijk (top)aanbod. Juist in die relatie met culturele professionals ontdekken kinderen hun interesses en ontplooiën ze hun talent. Een gemeentelijke basisvoorziening is onmisbaar, om vragen van scholen aan kunstenaars te koppelen en om talenten de kans te geven om verder te leren.

Ook voor talentontwikkeling geldt dat de keten van lokale voorzieningen, provinciale ondersteuning en een professionele infrastructuur op landelijk niveau, in tact moet zijn om te functioneren.

Als provinciale steunfuncties missen we deze gemeentelijke samenwerkingspartners bijvoorbeeld ook in provinciale talentontwikkelingsprojecten, zoals Kunstbende, Popsport of Jeugdorkesten. Steeds minder mensen kennen de lokale talenten, waardoor wij ze ook minder goed kunnen bereiken.

Raad van twaalf als landelijke infrastructuur

U zet in op structurele meerjarige cultuurfinanciering waarmee een landsdekkende lokale en regionale cultuurinfrastructuur mogelijk wordt. Wij juichen dat toe. De leden van de Raad van Twaalf willen hierbij graag partner zijn. Hoewel we onderling verschillen in onze provinciale opdrachten, hebben we als belangrijke overeenkomst: het bevorderen van cultuureducatie en -participatie, zodat iedereen kan deelnemen aan cultuur. Wij doen dat met een landelijk dekkende lappendeken van lokale verschillen, sterk en kleurrijk. Wij zijn de schakel tussen het nationale en regionale perspectief, tussen beleid en praktijk, tussen amateurs en professionals, tussen culturele instellingen, gemeenten en andere domeinen als onderwijs en zorg en welzijn. Samen met het lokale culturele veld, het Fonds voor Cultuurparticipatie en het LKCA als kennispartner, vormen wij als Raad van Twaalf de

perfecte infrastructuur voor een nieuw, wettelijk verankerd landelijk stelsel voor Cultuureducatie en -participatie. Met Cultuureducatie met Kwaliteit hebben wij daarvoor immers al de bodem gelegd.

Wij hopen dat u onze reactie op uw propositie waardeert en we kijken uit naar de vervolgstappen.

Met vriendelijke groet

Namens de Raad van Twaalf,

Marieke Vegt, *voorzitter*

Aukje Bolle, *secretaris*

De leden van de Raad van Twaalf zijn:

Alex van Zijl, De Kubus (Flevoland)

Astrid Honing, Plein C (Noord-Holland)

Aukje Bolle, Kunstgebouw (Zuid-Holland)

Barbara Wittenbol, Kunst Centraal (Utrecht)

Douwe Zeldenrust, Keunstwurk (Friesland)

Henri Swinkels, Kunstloc Brabant (Brabant)

Josje de Regt, Cultuurkwadraat (Zeeland)

Marieke Vegt, Kunst & Cultuur (Drenthe en Groningen)

Pim Luiten, Vrijdag/KultuurLoket (Groningen)

Ruud van Eeten, Huis voor de Kunsten Limburg (Limburg)

Ester van de Haar, Cultuur Oost (Gelderland)

Wout Ligterink, Rijnbrink (Overijssel)